

Prawo Kanoniczne 2026, 69(1): 201–204

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY-ND 4.0 International) license <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0>

p-ISSN 0551-911X, e-ISSN 2353-8104

Received: 19 Jan 2026

Accepted: 19 Feb 2026

Published: 30 Mar 2026

<https://doi.org/10.21697/pk.2026.69.1.10>

KS. JAN DOHNALIK

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

j.dohnalik@uksw.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0003-0674-2921>

Sprawozdanie z XVIII Międzynarodowego Kongresu Prawa Kanonicznego „Godność ludzka i prawa wiernych” (Rio de Janeiro, 22-27 września 2025 r.)

W dniach 22-27 września 2025 roku w Rio de Janeiro odbyło się jedno z najważniejszych wydarzeń w kalendarzu światowej kanonistyki – XVIII Międzynarodowy Kongres Prawa Kanonicznego. Gospodarzem spotkania był *Poncificia Universidade Católica do Rio de Janeiro*, a obrady toczyły się w malowniczo położonym *Centro de Estudos do Sumaré*. Wydarzenie to, zorganizowane przez międzynarodowe stowarzyszenie *Consociatio Internationalis Studio Iuris Canonici Promovendo*, miało charakter historyczny, gdyż po raz pierwszy w ponadpółwiecznej historii stowarzyszenia kongres odbył się w Ameryce Łacińskiej, określanej przez papieża Franciszka mianem „kontynentu nadziei”. W Kongresie uczestniczyło również trzech pracowników badawczo-dydaktycznych UKSW, którzy w ostatnim czasie otrzymali stopień naukowy doktora habilitowanego: ks. Jan Dohnalik, ks. Rafał Kamiński CSMA oraz adwokat Michał Poniatowski.

Sesja inauguracyjna i przesłanie Stolicy Apostolskiej

Uroczystość otwarcia poprowadziła prof. Chiara Minelli, przewodnicząca *Consociatio*, która podkreśliła, że temat godności ludzkiej

i praw wiernych jest głęboko zakorzeniony w tradycji stowarzyszenia, nawiązując m.in. do kongresu we Fryburgu z 1980 roku. Głos zabrali również: kard. Orani João Tempesta, arcybiskup Rio de Janeiro, który ugościł uczestników na terenie swojej archidiecezji, prof. Patricia Cardoso z *Universidade Federal Fluminense* oraz prof. Ludovic Danto, dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego z Paryża, gdzie trzy lata wcześniej odbył się poprzedni Kongres.

Ważnym momentem było odczytanie listu Papieża Leona XIV, skierowanego do uczestników przez Sekretarza Stanu, kard. Pietro Parolina. Ojciec Święty wskazał, że prawo kanoniczne powinno być postrzegane jako specyficzne narzędzie wspierania ewangelicznego świadectwa wszystkich ochrzczonych, sprzyjające Nowej Ewangelizacji. Papież wezwał badaczy do refleksji nad godnością osoby w kontekście wyzwań współczesności, takich jak rozwój sztucznej inteligencji i technologii cyfrowych.

Wykład inauguracyjny kard. Pétera Erdő

Wyjątkowo głęboką analizę zaprezentował kard. Péter Erdő, Prymas Węgier, w wykładzie pt. *Prawa wiernych a prawa Kościoła*. Prelegent podjął próbę zdefiniowania współzależności między jednostką a wspólnotą kościelną. Zwrócił uwagę, że system kanoniczny nie może być budowany wyłącznie na prawach podmiotowych wiernych w sposób skopiowany z systemów państwowych, lecz musi wynikać z misji Kościoła (*norma missionis*). Kardynał szczegółowo omówił różnice między Kodeksem Prawa Kanonicznego (CIC) a Kodeksem Kanonów Kościołów Wschodnich (CCEO), wskazując, że ten drugi kładzie większy nacisk na strukturę praw i obowiązków zbliżoną do modeli konstytucyjnych. Podkreślił on, że teologiczna natura chrztu jest źródłem radykalnej równości wszystkich członków Ludu Bożego.

Sesja I: Prolegomena do godności i praw wiernych

Pierwsza sesja merytoryczna, której przewodniczył prof. Bruno Espósito, skupiła się na fundamentach antropologicznych i prawnych. Prof. Paolo G. Carozza z University of Notre Dame przedstawił ewolucję pojęcia godności w kulturze świeckiej, zwracając uwagę na jej

„wszechobecność” w orzecznictwie sądów międzynarodowych po II wojnie światowej. Ostrzegł jednak przed instrumentalizacją tego pojęcia przez elity polityczne, co prowadzi do jego rozmycia.

Następnie prof. Javier Prades Lopez z Madrytu omówił prawa wiernego z perspektywy antropologii teologicznej, opierając się na soborowej koncepcji *Imago Dei*. Zauważył on, że w dobie cyfryzacji godność ludzka bywa zastępowana przez algorytmy, podczas gdy prawo musi zawsze widzieć w człowieku relację i tajemnicę. Sesję zamknęła prof. Carmen Peña García, analizując statut prawny wiernych w perspektywie synodalnej. Podkreśliła potrzebę przejścia od wizji czysto hierarchicznej do eklezjologii chrzcielnej, w której każdy ochrzczony jest współodpowiedzialny za misję.

Sesja II: Władza rządzenia i prawo stowarzyszenia się

Kolejny dzień obrad poświęcono relacji między prawami wiernych a władzą w Kościele. Prof. Paolo Gherrri z Rzymu zaproponował nowatorską interpretację rządzenia w Kościele jako gwarancji i troski (*cura*) o zbawienie wiernych, a nie tylko sprawowania władzy administracyjnej. Prof. Luis Navarro zajął się ewolucją prawa stowarzyszenia się, wskazując na brak terminu „charyzmat” w obowiązującym Kodeksie jako pewną lukę, którą wypełnia jednak treść listu *Iuvenescit Ecclesia*.

W ramach warsztatów swoje świadectwa zaprezentowali założyciele i liderzy nowych wspólnot działających w Brazylii, m.in. Moysés Louro de Azevedo Filho (Wspólnota *Shalom*) oraz ks. Wagner Ferreira da Silva (Wspólnota *Canção Nova*). Podkreślali oni, że nowe formy życia w Kościele wymagają elastycznych ram prawnych, które chroniłyby ich tożsamość charyzmatyczną przy zachowaniu jedności z hierarchią. Dyskusję na temat wolności religijnej w porządkach państwowych poprowadziła prof. Maria Blanco Fernández, a w panelu wzięli udział m.in. prof. Carlos Gustavo Direito, który omówił kwestię obecności krucyfiksów w przestrzeni publicznej Brazylii, uznając ją za wyraz tradycji kulturowej narodu.

Sesja III: Prawo karne i ochrona małoletnich

Czwarty dzień kongresu zdominowała tematyka sankcji karnych oraz ochrony małoletnich i bezbronnych. Prof. Daniel Medina analizował odpowiedzialność władzy kościelnej za zaniedbania w sprawowaniu nadzoru. Prof. Miguel Repetto z Argentyny podjął trudny temat odpowiedzialności majątkowej diecezji za szkody wyrządzone przez duchownych.

Szczególnie istotna była sesja poświęcona ochronie małoletnich. Prof. Aleksandra Brzemia-Bonarek z Krakowa zaprezentowała rozwój systemu prewencji w Polsce, wskazując na rolę delegatów, duszpasterzy ofiar oraz konieczność profesjonalizacji osób zajmujących się tą problematyką. W dyskusji udział wzięli również prof. Bruno Gonçalves (Francja) oraz prof. Ana María Celis Brunet (Chile), omawiając współpracę Kościoła z organami państwowymi w duchu przejrzystości.

Wnioski końcowe i Walne Zgromadzenie

W sesji podsumowującej prof. José Luis Sánchez-Girón Renedo wygłosił referat o prawie do obrony i domniemaniu niewinności w procesie karnym. Podkreślił on, że prawo do obrony nie jest ustępstwem, lecz wymogiem sprawiedliwości wynikającym z godności osoby. Całość obrad podsumował koordynator lokalny, prof. José Gomes Moraes.

Podczas Walnego Zgromadzenia Członków *Consociatio* zatwierdzono bilans za rok 2024 oraz podjęto decyzję o wysokości rocznej składki członkowskiej. Dokonano również wyboru nowego Zarządu, do którego weszli m.in. prof. Jesus Miñambres, prof. Davide Cito, prof. Janusz Kowal i prof. Maria Blanco Fernández.

Kongres w Rio de Janeiro był nie tylko spotkaniem naukowym, ale także czasem wspólnoty, co podkreśliła prof. Minelli, dziękując za brazylijską gościnność i ducha *saudade*, który towarzyszył uczestnikom przy pożegnaniu. Wydarzenie zakończyło się wspólnym zwiedzaniem Rio de Janeiro, nie pomijając słynnego pomnika Chrystusa Odkupiciela, oraz uroczystą kolacją.